

## İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN SORUŞTURMA GÖREVİNİ YERİNE GETİRİRKEN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

### The Problems Primary School Supervisors Confronted While Enduring Their Investigation Tasks

Fatma OZMEN <sup>1</sup>

Şevket ŞAHİN <sup>2</sup>

#### Özet

İlköğretim müfettişleri, eğitimde niteliği artırmak adına, bir yandan eğitim personeli ve kurum teftişi yaparken, diğer yandan yasalar çerçevesinde suç unsuru oluşturabilecek durumlara ilişkin soruşturma görevini yürütürler.

Bu araştırma, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş'ta görev yapan ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları ortaya koyabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde görev yapan 63 ilköğretim müfettişi ve yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı bulunmaktadır. Araştırmada çalışma grubunu, bu müfettişlerden görüşmeyi kabul eden 27 kişi oluşturmaktadır.

Araştırma niteliksel bir çalışma olup, müfettiş görüşleri yüz yüze görüşme tekniği aracılığı ile alınmıştır. Görüşmede müfettişlere yarı yapılandırılmış dokuz soru yöneltilmiş ve alınan yanıtlar, araştırmacı tarafından not alma yolu ile kaydedilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde her bir soruya verilen yanıtlar analiz edilerek, ortak temalar oluşturulmuş ve bu temalar çerçevesinde görüşler tekrarlanma sıklıklarına göre değerlendirilerek yorumlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar, ilköğretim müfettişlerinin, soruşturma görevi süresince, soruşturmanın niteliğini olumsuz etkileyebilecek birçok sorun yaşadıklarını göstermektedir. Ulaşılan sonuçlar eşliğinde, soruşturma sürecindeki sorunların giderilmesine yönelik birtakım önerilere yer verilmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** İlköğretim Müfettişleri, Soruşturma Süreci, Sorunlar, Etkili Denetim

#### Abstract

For the sake of providing effectiveness in education, while primary school supervisors have carried out their supervising and guiding tasks for educational staff and the school itself, they at the same time have run their investigating tasks related to the situations that constitute criminal offense. This research was done to determine the problems primary school supervisors confronted during the investigation process in 2009-2010 instructional year in Kahramanmaraş. There are 63 primary school supervisors working in Kahramanmaraş. The study group in that research comprises 27 primary school supervisors who accepted to be interviewed from the whole.

<sup>1</sup> Doç.Dr.; Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 23119-Elazığ. fozmen@firat.edu.tr

<sup>2</sup> İlköğretim Müfettişi; Milli Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı, Kahramanmaraş. sahin71@gmail.com

*This research is a qualitative study in which the views of the primary school supervisors were taken by interview technique. Nine semi-structured questions were directed to each supervisor in the interview and the replies were recorded through writing by the researcher. The responses were analyzed by forming themes and the views were interpreted along with these themes according to frequencies. The obtained results revealed that during the investigation process, primary school supervisors were exposed to various problems that might produce negative effects for their jobs. To overcome these problems, some recommendations were made concomitant with the obtained results.*

**Key words:** Primary School Supervisors, Investigation Process, Problems, Effective Supervision

## GİRİŞ

Devlet hizmetinde bulunanlar, mevzuatın öngördüğü düzenlemeler, yasaklar, kurallar çerçevesinde işlerini yürütürler. Mevzuatın gerektirdiği düzenlemelere uymayan kişiler hakkında inceleme başlatılır ve yapılan soruşturmalar sonucunda, kusurlu davranışa göre idari yaptırımlar gündeme gelir.

İlköğretim Müfettişinin görev alanlarından birisi de soruşturmadır. Soruşturma, iş görenin görevlerinden doğan veya görevin yapılması esnasında meydana gelen ve suç sayılan eylemlerin bütün boyutlarıyla ortaya çıkarılması ve bu suçlara karşılık gelen cezaların verilmesi sürecidir. Soruşturmalar, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesine engel olan, uyulması zorunlu hususlar dışına taşan ve yasaklanmış bulunan fiil ve hallerinin incelenerek ortaya çıkarılmasını amaçlar (Eroğlu, 1985). Görevlinin, Türk Ceza Kanunu'nun ve diğer kanunlarda açık olarak suç sayılan eylemlerle Devlet Personel Kanunu ve ek kanunlarda belirtilen meslek yönünden işlenmesi suç sayılan eylemlerde bulunması halinde soruşturma yapılır. Müfettiş, 4483 Sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" ve bu kanunda hükmü bulunmayan hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'ndan (CMUK) yararlanarak soruşturmayı usulüne göre yürütür. Bu soruşturmada topladığı bilgi ve belgelere dayalı olarak iddialar ve kişiler hakkında ayrı ayrı vardığı kanaati yazılı bir metin haline getirir ve ilgili makama sunar (Sorguç, 1992:9).

İlköğretim müfettişlerinin görevleri, 13.08.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve daha sonraki yıllarda kısmi değişiklikler geçiren "M.E.B. İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliğinde; a) Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme, b) Teftiş ve Değerlendirme, c) İnceleme d) Soruşturma olarak belirlenmiştir (MEB, 1999:13). İlköğretim müfettişleri bir taraftan görev alanlarındaki sorumluluklarını yerine getirirken, diğer taraftan da MEB taşra teşkilatı ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu kapsamında görevli oldukları ilin valisinin vermiş olduğu diğer kurumlarda meydana gelen kanuna aykırı fiillerin soruşturmasını yaparlar. Soruşturma görevleri müfettişlerin eğitimci kimlikleriyle birebir örtüşmemektedir. Dolayısıyla bu kapsamda bir takım sorunlar yaşadıklarını, yapılan birtakım araştırmalarda dile getirilmektedir (Seçkin,1978; Aydın, 1982; Gün, 1989; Görgülü, 2000; Beyhan, 2008). Farklı

zamanlarda gerçekleştirilen bu araştırmalarda çoğunlukla, soruşturmanın zaman alıcı olması, yardım ve rehberlik çalışmalarını olumsuz yönde etkilemesi, baskı gruplarının etkileri vb. sorunlara dikkat çekilmiştir.

İlköğretim müfettişleri, gerek denetimleri esnasında gerekse ihbar, şikâyet veya müracaat yoluyla kendilerine ulaşan ve konusu suç teşkil eden durumlarda yasalarla kendilerine verilen yetkiye dayalı olarak ve hukuki prensiplere bağlı kalarak soruşturma işlerini yürütmek zorundadırlar. 2000'li yılları yaşadığımız günümüzde, ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini almak önemli görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, Kahramanmaraş İlinde görevli ilköğretim müfettişlerinin görüşleri çerçevesinde, müfettişlerin soruşturma görevlerini icra ederken karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ortaya koymak; ulaşılan sonuçlar eşliğinde önerilerde bulunarak söz konusu alana katkı sağlayabilmektir.

### **İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN SORUŞTURMA GÖREVİ ve SORUŞTURMA SÜRECİ**

Soruşturma kelimesi Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü (1998)'nin ikinci cildinde; 1. Soruşturmak işi; 2. herhangi bir konuda ilgili kişilere soru yöneltilerek bilgi toplama işi, sormaca, tetkik, tahkik anket; 3. Bir idari veya adli makamın yönettiği inceleme, tahkikat; 4. Herhangi bir konuyla ilgili durum veya tutumu belirlemek için düzenlenmiş ayrıntılı kapsamlı soru dizisi şeklinde tanımlanmıştır.

17/12/2004 tarih ve 25673 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5271 Kanun Numaralı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tanımlar başlığı altındaki ikinci maddesinin e fıkrasında ise soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evrede yürütülen iş ve işlemler şeklinde tanımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1968 yılında yayımlanan Adli ve İdari Soruşturma Rehberinde ise; "bir kurumda çalışan personelin kusurlu davranışların incelenmesi, soruşturulması ve bir sonuca bağlanmasıdır" şeklinde tarif edilmektedir.

13.08.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan M.E.B. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 43. Maddesinin müfettişlerin görev ve yetkileri başlığı altında İlköğretim müfettişlerinin görevleri, rehberlik ve iş başında yetiştirme; teftiş ve değerlendirme; inceleme; soruşturma, ve araştırma, olmak üzere beş başlık altında toplanmıştır. 43 maddenin "Soruşturma" başlığı altındaki 1. fıkrasında; "*İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre, valilikçe verilecek soruşturma emirleri gereğince resmî ve özel okul ile kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve diğer personel hakkında soruşturma yapmak*" denilmek suretiyle, Millî Eğitim Bakanlığının ve ilköğretim müfettişlerin yetkilerinin Anayasadan tüzüğe kadar uzanan hukukî dayanakları ortaya konulmuş olmaktadır. Bu araştırmada öne çıkan görev alanı ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevleri olması nedeniyle, diğer görev alanlarından ziyade soruşturma görevleri üzerinde durulmaktadır.

Müfettişler, 4483 Sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" ve bu kanunda hükmü bulunmayan hallerde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK)'dan yararlanarak soruşturmayı usulüne göre yürütür. Bu soruşturmada topladığı bilgi ve belgelere dayalı olarak iddialar ve kişiler hakkında ayrı ayrı vardığı kanaati yazılı bir metin haline getirir ve ilgili makama sunar (Sorguç, 1992:9).

23.07.1965 tarih ve 12056 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 657 sayılı DMK'nun 124. maddesinde, "...Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla, kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin, Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya yurt dışında yerine getirmemek, uyulmasını zorunlu kıldığı hususlara uymamak, yasakladığı işleri yapmak..." gibi davranışlar disiplin suçu olarak tanımlanmaktadır.

İdari emir ve yasalara uymayan davranışlar, adli yönden bir işlemi gerektirmeyecek nitelikte ise ve bu davranış bir kamu görevlisi tarafından yapılmışsa, idari makamlarca soruşturma açılmak suretiyle disiplin soruşturması yapılarak gerektiğinde disiplin cezası verilir. Milli Eğitim Bakanlığı mensuplarının disiplin suçu sayılan davranışları ve bu tür davranışta bulunanlara uygulanacak cezalar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125.; 1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanunun 17-27.; 4357 sayılı İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına Dair Kanunun7.; ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 9. maddesinde belirlenmiştir (MEB İnceleme, Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından 2007 yılında yayımlanan "Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi" isimli başvuru kaynağına göre suç işleyen ya da suç işlediği delillerle sabit olan bir memura mesleki yönden yasaklı davranışlarla ilgili olarak öncelikle, özel kanunlardaki hükümler uygulanır. Özel kanunlarda hüküm bulunmaması durumunda, genel kanun niteliğindeki 657 sayılı Kanunun 125. maddesi uyarınca teklif getirilir. Eylemle ilgili olarak, hem özel hem de 657 sayılı Kanunlarda hüküm bulunması hallerinde ise konunun ağırlıklı olarak alındığı kanundaki hükümler uygulanır. Fiilin her iki kanunda eşit ağırlıkla ele alınması halinde ise özel kanun hükümleri uygulanır. İlköğretim müfettişleri belirtilen kanunlar ve hukuki metinler doğrultusunda mevzuatın kendilerine verdiği yetkilere çerçevesinde soruşturma görevlerini yerine getirerek M.E.B taşra teşkilatının işleyişine ve eğitimin amaçlarına ulaşılmasına katkı sağlarlar.

13.08.1999 tarihli 23785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve günümüze kadar kısmi değişiklikler geçirerek halen yürürlükte olan M.E.B İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğine göre ilköğretim Müfettişlerinin soruşturma görevleri şunlardır:

1) İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre, valilikçe verilecek soruşturma emirleri gereğince resmî ve özel okul ile kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve diğer personel hakkında soruşturma yapmak,

- 2) İnceleme ve soruşturmaya yönelik çalışmalarında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışma yapmak,
- 3) Verilen soruşturmaya zamanında başlamak ve kısa süre içinde tamamlayarak önerilerini fezleke veya rapora bağlayıp başkanlığa sunmak,
- 4) Bir olayın soruşturmasını yaptıkları sırada, aynı konuda başka soruşturmacı veya soruşturmacıların görevlendirilmesi durumunda; soruşturmanın birleştirilmesi için durumu bir yazı ile başkanlığa bildirmek,
- 5) Başlanılan bir soruşturmayı çeşitli nedenlerle tamamlayamama durumunda, gerekçesini yazılı olarak başkanlığa bildirmek,
- 6) Gerekli görülen defter, evrak, belge ve bilgileri, ilgili dairelerden istemek, incelemek sübut delil teşkil edenlerin asıllarını, diğer belgelerin örneklerini almak; asılları alınan belgelerin yerine mühür ve imzası ile onaylı birer örneğini dosyasında saklamak üzere ilgili daireye vermek,
- 7) Soruşturma alanına giren ilgililerin koruma ve sorumluluğu altındaki gizlilik dereceli de olsa her türlü evrak ve defterleri, para ve para hükmündeki senet, demirbaş eşya, ambar ve depolar ile kasa ve vezneyi görmek, incelemek, saymak ve gerekirse mühürlemek,
- 8) (Değişik: 21.7.2005/25882 RG) Soruşturmalarda, muhbir, şikâyetçi, sanık ve tanıkların celbi ve dinlenmesi gibi soruşturmanın gerektirdiği her türlü işlemlerin yerine getirilmesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre hareket etmek,
- 9) Görev alanı ile ilgili aldıkları şikâyet ve ihbar üzerine veya bizzat görmeleri durumunda, gecikmesinde zarar umulan ve delillerin kaybına meydan verebilecek hallerde delilleri toplayarak, olaya el koymak ve soruşturma emri istemek,
- 10) Düzenledikleri teftiş, inceleme ve soruşturma raporlarının birer örneğini özel dosyalarında saklamak,
- 11) (Değişik: 21.7.2005/25882 RG) 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamına girmeyen konularda Başkanlıkça, millî eğitim müdürlüğü aracılığı ile Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak şeklinde ifade edilmiştir.

### **Soruşturma Süreci ve Soruşturmayı Güçleştiren Etkenler**

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinden kaynaklanan ve görev sebebiyle işlenen suçlardan dolayı 4483 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince ön inceleme yapılması istenildiğinde, bu iş için görevlendirilen müfettişler, CMK'nın ilgili hükümlerinde belirtilen usul ve esaslar dahilinde, tanık çağırarak, davetiye çıkarmak, ilgilileri dinlemek, gerekli evrakın asıl veya suretlerini almak, bilgi toplamak, ilgili kişilerle görüşmek gibi yetkileri kullanarak görevlerini yürütürler. Müfettişler herhangi bir iddianın incelenip soruşturulmasına, yetkili makamın bu konudaki emri/onayı üzerine başlarlar. Bir müfettiş, hangi fiil ve halden ve/veya suçtan dolayı hangi memur ve/veya kamu görevlisine yönelik "inceleme-soruşturma" ve/veya "ön inceleme" yapmakla görevlendirilmişse, sadece o kamu görevlisi hakkında onayda

belirtilen hususlar/iddialar bağlamında işlem yapar. Çalışmalar sırasında yeni suç konularının ortaya çıkması ve bunların 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunması durumunda, bu yeni bulgular, varsa belgeleri ile birlikte soruşturma izni vermeye yetkili mercie bir yazı ekinde iletilir. 4483 sayılı Kanun kapsamında olmayan suç konularıyla karşılaşıldığında ise durum usulünce ilgili makama/mercie duyurulur (MEB, 2006).

Soruşturmanın yürütülmesi, genel olarak soruşturma hazırlığı, delil toplanması ve değerlendirilmesi, bilirkişi görevlendirilmesi, ifadelerin alınması, değerlendirme ve sonuç çıkarma, belgelerin tasnifi, soruşturma raporunun yazılması, raporun ilgili makama sunulması safhalarını kapsar (MEB, 2007). Müfettişlerin bir memur hakkında soruşturma yapabilmeleri için, görev yaptıkları ilin valiliğince görevlendirilmeleri gerekir. Müfettiş soruşturmaya hazırlık aşamasında, soruşturma planı oluşturması, bu plan çerçevesinde ihtiyaç duyulan yer, zaman, şahıs, olay bilgilerinin toplanması; kaynak, belge ve kayıtların belirlenmesi gerekir. Delillerin incelenmesi ve değerlendirilmesi özen isteyen bir süreç olup, soruşturmanın selameti açısından büyük önem taşır. Başar (2000)'a göre memurun yalnızca aleyhine olan kanıtlar değil, lehine olanlarda toplanmalıdır.

Soruşturmalarda çözümü özel bilgi gerektiren bilim, sanat ve teknik alanlarda bilirkişiye ihtiyaç duyulur. Bilirkişiler müfettiş tarafından genellikle kamu kurumlarından izin alınarak, bulunmadığında ise ilgili meslek kuruluşlarından sağlanır. Bilirkişi görüşleri suçun ve sanıkların belirlenmesinde delil olarak kullanılabilir. Bilirkişiye görevi karşılığı müfettişin takdir ettiği ücret ve seyahat giderleri soruşturma konusuyla ilgili kuruluş bütçesinden ödenir (Taymaz, 2002:211).

İfadelerin alınması sürecinde yapılması gerekenler, MEB, İnceleme-Soruşturma ve Ön İncelene Rehberi (2007)'ne göre, varsa önce şikayetçinin veya muhbirin ilgili konudaki açıklamalarının dinlenilmesi gerçekleştirilir. Gösterilmesi olanak dahilindeyse şikayete ilişkin belge ve deliller tutanağa kaydedilir. Daha sonra tanıkların ifadelerinin alınmasına geçilir ve bunlar yazılarak kaydedilir. Taymaz (2002)'a göre şikayetçi, tanık ve itham edilenlerin ifadeleri ayrı ayrı alınmalı, birbirleri ile karşılaşmalarına meydan verilmemelidir.

Soruşturma sırasında, soruşturmacının gitme yetkisinin olmadığı yada gitmesinin ekonomik olmadığı yerde bulunan birisinin ifadesine başvurmak gerektiğinde, ilgilinin bulunduğu yerde bir başkasına ifadesinin aldırılmasına istinabe talimatı ile ifade alma denir (Ünal, 2006:224).

Soruşturma sürecinde değerlendirme safhası bir karara götüreceğinden, soruşturmanın en önemli bölümü olarak görülür (Başar, 2000). Sağlıklı ve tutarlı bir sonuca ulaşabilmek için soruşturma konusu fiil ve durumların yasal unsurlarının açık ve ayrıntılı bir şekilde belirlenmesi; hakkında soruşturma yapılanın/şüphelinin/sanığın lehindeki ve aleyhindeki bütün kanıtların toplanması; gösterilmesi ve değerlendirilmesi; raporun bütün soruşturma konularını kapsayacak şekilde doğru ve eksiksiz olması, konulara duygu, etki ve isabetsiz yorumlardan uzak bir düşünceyle yaklaşılması, sebep

ve sonuçların açıkça belirtilmesi, raporun bölümleri arasında herhangi bir çelişkiye meydan verilmemesi ve böylece sağlıklı bir sonuca ulaşılması önemli bir gerekliliktir (MEB, 2006).

Taymaz (2002: 193-194), soruşturmalarda doğruyu bulmak için inceleme yapmak, araştırmak, yargılamak ve duygusallıktan kendini arındırarak objektif kararlar vermenin son derece zor bir görev olduğunu belirterek, aşağıda sıralanan nedenlerin müfettişlerin işini güçleştirdiğini ve istenmeyen bir hizmet haline getirdiğini belirtir.

1-Soruşturmalarda sanık olan kişiler, genellikle eğitim alanında görev yapan insanlardır. Özellikle yüksek öğrenim yapmış bir eğitimciyi, bir meslektaşını suçlu olarak görmek müfettiş açısından da üzücü bir olaydır.

2-Soruşturmalarda ifadesi alınan şikayetçi veya tanıklar bazen yalan beyanda bulunarak müfettişi yanıltıcı davranış içine girebilirler.

3-Müfettişe soruşturma görevi verildiğinde, çeşitli kişilerin birtakım istemleri baskı unsuru olabilmektedir.

4-Müfettişlerin soruşturma sonundaki önerilerinin ilgili kurullarca dikkate alınmaması, müfettişin hizmetlerinin ve emeğinin boşa gitmesine neden olabilmektedir.

5-Toplumda müfettişlerin yaptıkları soruşturmalara karşı olumsuz bir imaj vardır (Taymaz,2002:194).

Müfettiş, disiplin soruşturması yapılması gereken durumlarda elindeki verilere göre, yapacağı çalışmaları planlamalıdır. Bu planın aşamaları olarak ön incelemedeki basamaklar kullanılabilir. Müfettiş, ön inceleme yapamayacağı kişiler hakkında disiplin soruşturması da yapmamalıdır (Başar, 2000: 92).

## YÖNTEM

Kahramanmaraş İlinde görevli ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ortaya koyabilmek amacıyla yapılan bu araştırma, ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin yüz yüze görüşme tekniği aracılığı ile alındığı nitel bir araştırmadır. Bu araştırmada çalışma grubunu, Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde 2009 -2010 öğretim yılında görev yapan 63 ilköğretim müfettişinden, görüşme için gönüllü olan, 5 yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı, 22 ilköğretim müfettişi olmak üzere, toplam 27 ilköğretim müfettişi oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme sorulardan oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için, tüm görüşmelerde kullanılmak üzere bir dizi soru hazırlanır. Kendileriyle görüşülen kişilerin hepsine sorular aynı sırayla sorulur; ancak, kendisiyle görüşülen kişinin görüşme sırasında soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilen görüşme şeklidir (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Görüşme formunda dokuz soru yer almıştır. Hazırlanan görüşme soruları, önce alan uzmanlarının incelenmesine sunulmuş, gerekli düzeltmeler, ekleme ve çıkarmalar yapıldıktan sonra son şekli verilmiştir. Nitekim görüşme

sırasında, görüşme yapılan müfettişler de görüşme sorularını anlaşılır bulmuşlardır. Görüşmeler not alma yolu ile kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme ortalama 30-35 dakika arasında sürmüştür.

Bu araştırmada veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yanıtların çözümlenmesinde her bir soruya verilen yanıtlar analiz edilerek, ortak kodlar elde edilmiş, daha sonra bu kodlara dayalı temalar oluşturulmuştur. Temalar, tekrarlanma durumuna göre yorumlanmıştır.

### **BULGULAR ve YORUM**

Bu bölümde, elde edilen temaların tekrarlanma durumuna göre yorumlanması ile ulaşılan bulgular aşağıda yer almaktadır.

#### **Soruşturma Görev Emirlerinin Alınması Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar**

İlköğretim Müfettişlerinin soruşturma görev emirlerini alırken karşılaştıkları sorunlar, tekrarlanma sıklıklarına göre, çoktan aza doğru bir sıralanma içinde aşağıda verilmektedir (Tablo 1). Genel olarak, soruşturma olurlarındaki anlatım bozuklukları; ihbar ve şikâyet dilekçelerindeki içeriğin ayrıştırılmadan yansıtılması şeklinde dile getirilen soruşturma olurlarının iyi hazırlanmaması durumu, ilköğretim müfettişlerince soruşturma görev emirlerinin iyi anlaşılmasına ve nihayetinde müfettişleri başlangıç aşamasından itibaren hataya sürükleyebilecek önemde bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Soruşturma olurlarındaki anlatım bozuklukları sorunu, Beyhan (2008)'in araştırmasında ulaştığı, iddiaların "olur" da net olarak belirtilmemesi ve dilekçe içeriğinin aynen yazılmasının soruşturmada yer alan iddiaların anlaşılmasını güçleştirdiği bulgusuyla örtüşmektedir.

İlköğretim müfettişleri, soruşturma olurlarındaki ifadelerde karşılaşılan sorunları ortaya koyarken, diğer yandan soruşturmaya konu olan dilekçelere vurgu yaparak, 3071 Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve 4483 Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a aykırı olan dilekçelerin işleme konulmasının sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Ortaya çıkan bu sorun Beyhan (2008)'in araştırmasında ulaştığı isimsiz ve kamu yararı taşımayan dilekçelerin işleme konulması disiplin soruşturması emrinin alınması sırasında yaşanan en önemli sorun bulgusuyla benzerlik taşımaktadır.

Belirtilen soruna ilişkin olarak, ilköğretim müfettişlerinin bireysel olarak dile getirdikleri ifadelerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

*"Bazı görev emirlerinde yuvarlak ifadelerin yer alması iddiaların tam olarak anlaşılmasını zora sokmaktadır."*

*"İsimsiz, imzasız dilekçelere olur alınması, herhangi bir belge olmadan sadece duyum üzerine soruşturma emri verilmesi, soruşturma emrinde verilen iddiaların maddeleştirilmemesi, bazen ekteki hususlar diye onay alınarak nelerin disiplin suçu olduğunun soruşturmacıya bırakılması benim karşılaştığım sorunlar arasındadır."*



*“Onayda iddia konularının genel ifadelerle ele alınması, iddia konularının sınırlandırılmaması, onayların ekteki dilekçedeki konuların incelenmesi şeklinde alınması soruşturmanın yanlış seyrine neden olabiliyor”*

**Tablo 1.** Soruşturma görev emirlerinin alınması aşamasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşler

Temalar	n
Soruşturma olurlarındaki anlatım bozuklukları	18
İhbar ve şikâyet dilekçelerindeki içeriğin ayrıştırılmadan ve maddeleştirilmeden olduğu gibi olura yazılması	12
Memurlar ve diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun’a aykırı olan dilekçelerin işleme konulması	8
Diğer	6

### Soruşturmaya Hazırlık Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar

İlköğretim müfettişlerinin 18’i tarafından dile getirilen sorun olarak, soruşturma ile ilgili şikâyetçi, muhbir, tanık ve itham edilen şahıslara ulaşılamaması, soruşturmaya hazırlık aşamasında en dikkat çekici sorundur (Tablo 2). Bu sorun evrak ve delil toplamayı güçleştirmekte ve soruşturmanın diğer süreçlerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Görüşleri alınan 27 müfettişten 12’si, iş yükünün fazlalığından kaynaklanan zaman darlığına dikkat çekmektedir. Bu durum, soruşturmalara yapılacak hazırlığa gereken özenin gösterilmemesine ya da hiç hazırlık yapılmadan soruşturmalara başlanmasına sebebiyet verebilecektir.

Diğer sorunlar olarak, bazı inceleme/soruşturma ve ön inceleme görevlerinin belirli bir süre zarfında verilmesinin soruşturmaya hazırlık aşamasında işin yüzeysel yapılmasına veya savsaklanmasına neden olduğunu; bazı soruşturmaların uzmanlık gerektirmesinin bir sonucu olarak yapılacak hazırlığın da ayrı bir uzmanlık ve bilgi gerektirmekte olduğu şeklinde ifade eden müfettiş görüşleri bulunmaktadır. Ayrıca soruşturmaya hazırlık aşamasında hiç sorun yaşamadığını belirten 6 ilköğretim müfettişi bulunmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin konuyla ilgili olarak, bireysel olarak dile getirdikleri problemlerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

*“Zaman darlığı, belgelere ulaşımında zorluklar, ifadesi alınacaklara ulaşılmaması yeterli hazırlığın yapılmasını engellemekte yada yapılan hazırlığın gelişigüzel yapılmasına neden olmaktadır”*

*“İsimsiz dilekçelerin işleme konulması sonucu şikâyetçiye ulaşmanın planlanması zorlaşmakta ve grup çalışmaları yanında soruşturmaya yeterince hazırlanılmaması sorunlar meydana getirmektedir”.*

*“Soruşturma dosyalarının müfettişlerce bürodan alınışı sırasında dosya içerisindeki evrak vs. eksiklikleri, bazen adresin çok açık olmaması, müşteki yada şikâyetçinin bilinmemesi soruşturmacının işini bir hayli güçleştirmektedir.”*

**Tablo 2.** Soruşturmaya hazırlık aşamasında yaşanan sorunlara ilişkin müfettiş görüşleri

Temalar	n
Şikâyetçi, tanık ve itham edilen şahıslara ulaşamama	12
Gurup çalışmaları ve diğer iş yükünün fazlalığından kaynaklanan zaman darlığı	8
Soruşturma dosyası içerisindeki evrak ve bilgi eksiklikleri	4
Diğer	3
Her hangi bir sorun bulunmamaktadır.	6

### Soruşturmanın Yürütülmesi Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar

İlköğretim müfettişlerinin soruşturmaların yürütülmesi aşamasında karşılaştıkları sorunlar içerisinde (Tablo 3), “Görev alanlarının genişliği ve iş yükünün fazlalığından dolayı soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamaması” birinci sorun olarak müfettişlerin yarısından çoğu tarafından ortaya konulmaktadır. Bu sorun, Söbü (2005: 104), tarafından yapılan çalışmada da, kurumlarda disiplin amirleri tarafından rahatlıkla yapılacak inceleme ve soruşturma görevlerinin müfettişlere verilmesinin, iş yükünü artırdığı şekilde bir sonuca ulaşılmasıyla dile getirilmektedir. Bu sorunu, giderek azalan bir sırayla, “Şikâyetçi, tanık ve itham edilen şahıslara ulaşamama”, “Baskı gruplarının emir makamlarına ya da müfettişlere müdahale çalışmaları” ve diğer sorunlar izlemektedir.

Müfettişlerin genel olarak görev alanlarının genişliği, iş yükünün fazlalığı ve soruşturmaların grup çalışmalarıyla birlikte yürütülmesi, soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamamasına sebebiyet vermekte bu durumda soruşturmaların yüzeysel yapılmasına neden olmaktadır. Burada dikkat çeken en önemli unsur aynı sorunun müfettişlerce soruşturmaya hazırlık aşamasında karşılaşılan sorunlar arasında dile getirilmesidir. Bu sorun 13-17 Kasım 2006 tarihinde Ankara’da yapılan 17. Milli Eğitim Şura’sında da ortaya konulmuş ve “İlköğretim müfettişlerinin kendi içerisinde rehberlik ve denetim, soruşturma, okul öncesi ve özel eğitim gibi alanlarda uzmanlaşması gerektiği” şeklinde öneride bulunulmuştur. Yürütülen soruşturma kapsamında şikâyetçi, muhbir, tanık ve itham edilen şahıslarla irtibata geçmede ya da söz konusu şahıslara ulaşmada yaşanan sorunlar, soruşturmaya hazırlık aşamasında da dile getirilmiştir.

Görüşmeye katılan müfettişlerin sadece dördü tarafından dile getirilse de, “Baskı gruplarının emir makamlarına ya da müfettişlere müdahale çalışmaları” sorunu ilköğretim müfettişlerinin objektifliğini ve güvenilirliğini zan altında bırakarak zedelemektedir. Nitekim müfettişlerce ortaya konan bu sorunla bağlantılı olarak Su (1974), İlköğretim müfettişlerinin Bakanlık Teftiş Kuruluna bağlanarak mahalli otoritelerin etkisinden kurtarılması gerektiği vurgulamaktadır. Görgülü (2000) araştırmasında amirlerin, siyasilerin ve sendikaların soruşturma sürecine müdahale ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Aynı sorun TEM-SEN’in 2008 yılında yayımlanmış olduğu “MEB Teftiş Alt Sisteminin Yeniden Yapılanması” isimli raporunda, Milli Eğitim Müdürlerine

bağlı istihdam edilen ilköğretim müfettişlerinin tam bir tarafsızlık içerisinde objektif karar verme ve teklifte bulunma sıkıntısı yaşadıkları şeklinde ifade edilmiştir.

Soruşturmaların yürütülmesi aşamasında karşılaşılan diğer sorunlar arasında, “soruşturma çalışmalarının yürütülmesi sırasında şikayetçi ve itham edilen şahıslarca müfettişlere yapılmak istenen ikramların oluşturduğu olumsuzluklar”, “istinabe yoluyla alınmak istenen ifadelerin geç gelmesi”, “şikayetçi ya da itham edilenlerce soruşturmanın sonucunun merak edilerek müfettişlere bu konuyla ilgili sorular sorulması” şeklinde sorunların olduğunu belirten müfettiş görüşleri de bulunmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin konuyla ilgili olarak dile getirdikleri sorunlara ilişkin bazı ifadeler aşağıda verildiği gibidir:

*“Çok sayıda inceleme ve soruşturma görevinin verilmesi ve diğer iş yükünün fazlalığı müfettişte stres ve bıkkınlık meydana getirmektedir.”*

*“İfade verecek kişiler belirlenen randevu saatinde kararlaştırılan yere gelmedikleri zamanlar oluyor. Olayı aydınlatacak tanıklara erişimde güçlük çektiğim zamanlar oluyor.”*

*“İletişim sorunu, soruşturmayı yapan müfettişlere herhangi bir yerden baskı gelmesi ve müdahaleler soruşturmanın yürütülmesi aşamasında karşılaştığım sorunlar arasında sayılabilir.”*

**Tablo 3.** *Soruşturmanın yürütülmesi aşamasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşler*

Temalar	n
Görev alanlarının genişliği ve iş yükünün fazlalığından dolayı soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamaması	14
Şikâyetçi, tanık ve itham edilen şahıslara ulaşamama	9
Baskı gruplarının (siyasi, yerel, kişisel vs.) emir makamlarına ya da müfettişlere müdahale çalışmaları	4
Diğer	3

### **Soruşturmada, İfadelerin Alınması Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar**

İlköğretim Müfettişlerinin soruşturma görevlerini yürütürken ifadelerin alınması aşamasında karşılaştıkları sorunlar (Tablo 4) içinde “İfade sahiplerinin yaşadığı endişelerden kaynaklanan olumsuzluklar”, en önemli sorun olarak ifade edilmektedir. “İfadesi alınacak şahıslara ulaşamama” diğer bir sorun olarak dile getirilmektedir. Bu bulgu, Beyhan (2008) tarafından, isimsiz dilekçelerin ve elektronik postaların işleme konulmasından dolayı muhbirin bilgilerine ulaşmada güçlükler yaşandığı şekliyle ortaya koyduğu bulguyla benzerlik göstermektedir. “Diğer” başlığı altında belirtilen, “Şahısların ifadelerinin bir nüshasını almak istemeleri”, “Bazı şahısların ifade vermek istememeleri”, “İfade veren şahısların saldırgan tavırlar sergilemeleri”, “Koruma amaçlı yanlış ifade verilmek istenmesi” şeklinde ifadenilen sorunlar da müfettiş görüşleri arasında yer bulmaktadır.

Aşağıda, ilköğretim müfettişlerinin konuyla ilgili görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

*“İfadeleri alırken öncelikle ilgili kişilere ulaşmakta güçlük çekiyoruz, çünkü insanlar ifade vermeye gelmek istemiyorlar, bin türlü bahane ileri sürüyorlar, ifade vermeye geldikleri zamanda gerçekleri söylemekten olabildiğince kaçınıyorlar, çünkü söyledikleri şeylerin kendi aleyhlerine olabileceğini düşünüyorlar.”*

*“İfadelerin başkası tarafından ya da bilgi edinme kanunu kapsamında öğrenilip öğrenilemeyeceği endişesi ifadelerin doğruluğunu gölgeliyor.”*

*“Tanıkların olaylarla ilgili bildiklerini anlatmaktan çekinmeleri işi zorlaştırıyor. İfade almak için bazen uygun ortam bulamıyorum. Bazı tanık ya da sanıkların kimlikleri yanında olmuyor ve kimlik bilgilerini ve adreslerini bilmiyorlar. Ayrıca sanıkların bazıları agresif tavırlar sergiliyorlar. İfadesi alınacak pek çok şahsın olması işi zorlaştırıyor”*

**Tablo 4.** Soruşturma yürütülürken, ifadeleri alma aşamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşler

Temalar	n
İfade sahiplerinin yaşadığı kaygılardan kaynaklanan olumsuzluklar	12
İfadesi alınacak şahıslara ulaşamama	6
İfade alacak müsait bir yerin bulunamaması	5
Diğer	4

#### **Soruşturmanın Yürütülmesinde, Delillerin Toplanması ve Değerlendirilmesi Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar**

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yürütürken evrakların incelenmesi, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi aşamasında karşılaştıkları sorunlar arasında (Tablo 5), “Evrakların çokluğu ve incelemesinin zaman alması” sorunu ilk sırada kendine yer bulmaktadır. Bu sorunu, azalan oranlarla, “Başka kurumlara ait belgelere ulaşmakta karşılaşılan zorluklar” “Ulaşılan bilgi, belge ve kayıtların iddialarla ilgisinin olmaması”, “Elektronik ortamda tutulan bilgi belge ve kayıtlara ulaşamaması”; ve diğer sorunlar olarak “Delillerin yok edilmesi”, “Bazı evrakların incelenmesinin ayrı bir uzmanlık ve bilgi gerektirmesi” şeklinde ifade edilen sorunlar takip etmektedir.

Belirtilen bu sorunlara ilişkin, ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinden bazıları şunlardır:

*“Bazı soruşturmalarda çok fazla dokümanın olması tasnifini ve değerlendirilmesini zorlaştırıyor.”*

*Diğer kurumlara ait belgelerden banka hesaplarına ulaşılması, telefon kayıtlarına ulaşmakta zorluk çekilmesi vb. sorunlar yanında, bazen konu ile ilgili olan ve olmayan evrakların verilmesi de sorun oluyor”*

*“Elektronik ortamda tutulan kayıtların silinmiş olmasından ötürü bazen evraklara ulaşma güçlüğü çekiyorum.”*

**Tablo.5** Soruşturmada, delillerin toplanması ve değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşler

Temalar	n
Evrakların çokluğu ve incelemesinin zaman alması	7
Başka kurumlara ait belgelere ulaşmakta karşılaşılan zorluklar	6
Ulaşılan bilgi, belge ve kayıtların iddialarla ilgisinin olmaması	5
Elektronik ortamda tutulan bilgi belge ve kayıtlara ulaşılamaması	4
Diğer	3

### Soruşturmanın Yürütülmesinde Mevzuatı Bilme ve Yorumlamakta Karşılaşılan Sorunlar

“Mevzuatın çok sık değişmesi, eski ve dağınık olması” mevzuatla ilgili sorunlara ilişkin ilk sırada dile getirilen sorundur. Bunu, azalan oranlarla, “Mevzuatın yargı kararlarıyla çelişmesi”, ”Mevzuatta net olmayan ifadelerin bulunması” şeklindeki sorunlar izlemektedir. Bununla beraber, mevzuatı bilme ve yorumlamada hiç sorunla karşılaşmadıklarını söyleyen müfettişler de bulunmaktadır.

Mevzuatı bilme ve yorumlamaya yönelik dile getirilen görüşlerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

*“Mevzuatın sürekli değişmesi, değişmeyen hususların baz alınarak düzenlenen dosyaların sakıncalı sonuçlar doğurması yaşadığım problemlerdendir.”*

*“Bazen mevzuat metinleri dışında bir genelge yayınlıyor ve bu genelgede yayınlanan hüküm yürürlükteki yönetmeliğe aykırı bir hüküm olabiliyor. Böyle durumlarda mevzuatı yorumlamada sorun yaşıyor.”*

*“Aynı konuda aynı fiili yapan farklı statüde çalışanların farklı kanunlara göre değerlendirilmesi, Özel öğretim kurumlarında yapılan soruşturmalarda mevzuatın farklılığı sıkıntılara sebebiyet veriyor.”*

**Tablo 6.** Mevzuatı bilme ve yorumlamaya yönelik sorunlara ilişkin görüşler

Temalar	n
Mevzuatın çok sık değişmesi, eski ve dağınık olması	11
Mevzuatın yargı kararlarıyla çelişmesi	4
Mevzuatta net olmayan ifadeler bulunması	3
Herhangi bir sorun bulunmamaktadır	3

### Soruşturmanın Yürütülmesinde Gerçekleşen Eylemler İle Getirilecek Tekliflere İlişkin Sorunlar

Soruşturma görevlerinin yürütülmesinde gerçekleşen eylemler ile getirilecek teklifler arasında yaşanan sorunlar (Tablo 7), “Disiplin mevzuatının cezayı öngören maddelerine göre getirilen tekliflerde eşitsizlikler yaşanması”; “Aynı soruşturmaya ilgili getirilen teklifler konusunda müfettişler arasında yorum farklılıklarının bulunması” şeklinde sıralanmaktadır. Bununla beraber

bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığını belirten müfettişler de bulunmaktadır.

Konuyla ilgili dile getirilen sorunlardan bazıları aşağıda müfettişlerin kendi ifadeleriyle verilmektedir:

*“Aynı fiilden okul müdürü 1702 sayılı kanun, müdür yardımcısı ise 4357 sayılı kanun hükümleri çerçevesinde teklife uğramaktadır. Bu da bazen eylem-ceza dengesini bozmaktadır.”*

*“1702, 4357, 657 sayılı yasal metinlerde bazen gerçekleşen eylemin karşılığını bulamıyorum.”*

*“Okul öncesini bitiren bir öğretmenin anaokulunda başka, ilköğretimde başka, lisede başka bir kanun kapsamında değerlendirilmesi aynı fiillere getirilen teklifler yönünden eşitsizliklere neden oluyor.”*

**Tablo 7. Soruşturmanın yürütülmesinde, gerçekleşen eylemler ile getirilecek tekliflere yönelik yaşanan sorunlara ilişkin görüşler**

Temalar	n
Disiplin mevzuatının cezayı öngören maddelerine getirilen tekliflerdeki eşitsizlikler	5
Aynı soruşturmaya ilgili getirilen teklifler konusunda müfettişler arasındaki yorum farkı	3
Herhangi bir sorun bulunmamaktadır	3

### Soruşturulan İnsanlarla Tekrar Karşılaşıldığında Yaşanan Sorunlar

İlköğretim müfettişlerinin soruşturmasını yaptıkları insanlarla tekrar karşılaştıklarında yaşadıkları sorunlar olarak (Tablo 8), “İletişim kopukluklarının oluşması” ilk sırada dile getirilmektedir. “Müfettişlere karşı ön yargıların oluşması”, “Yaşanan muhtemel tehditler” azalan tekrarlanma sıklıklarıyla belirtilen diğer sorunlardır. Bunlarla beraber, soruşturmalarını yaptıkları insanlarla karşılaştıklarında hiçbir sorun yaşamadıklarını belirten müfettişler de bulunmaktadır.

Konuyla ilgili olarak, bazı müfettişler tarafından dile getirilen sorunlar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

*“Arada kırgınlıklar oluyor, bu davranışlara yansıyor. Sanki olayı yönlendiren müfettiş gibi görülüyor ve sonucun farklı olabileceği düşünülüyor.”*

*“Tabi kolay değil bu durum, insanların ifadesini almışsınız belki sonuçta ceza teklif etmişsiniz siz o kişinin gözünde düşman oluyorsunuz artık, insanlar eylemlerinin karşılığı olarak değil de müfettişin art niyetten ceza teklif ettiğini düşünebiliyorlar.”*

*“İletişim kopukluğu oluyor bazen de üstü kapalı tehditler olabiliyor.”*

**Tablo 8. Soruşturulan insanlarla tekrar karşılaşıldığında yaşanan sorunlara ilişkin görüşler**

Temalar	n
İletişim kopukluklarının oluşması	19
Ön yargıların oluşması	4
Tehditler	2
Sorun yaşamama	2

### **Soruşturma Görevlerinin Yerine Getirilmesinde Karşılaşılan Diğer Sorunlar**

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları diğer sorunların oranlarının düşük olduğu görülmektedir (Tablo 9). En çok dile getirilen sorun “Yol ücretleri ve diğer giderlerin zamanında ödenmemesi” durumudur. Bunu, “Rehberlik ve teftiş çalışmalarının yürütülen soruşturmaları aksatması” sorunu izlemektedir. Söbü (2005: 105)’nün araştırmasında, inceleme ve soruşturma görevlerinin öğretimdeki rehberlik ve teftiş çalışmalarının planlı yürütülmesine engel oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, her iki görevin, bir diğerini olumsuz etkilediği sonucunu da yaratmaktadır.

“Raporların inceleme değerlendirme komisyonunca iade edilmesi” ve “Soruşturmalara verilen aranın soruşturma motivasyonunu ve aşinalığını azaltması” belirtilen diğer sorunlardır.

Bu sorunlara ilişkin ifadelerden bazıları aşağıda verildiği gibidir:

*“Yol ve diğer giderlerin soruşturma süresince müfettişin kendi cebinden karşılanması ve müfettişe çok geç olarak ödenmesi, müfettişi mali sıkıntıya ve strese sokmaktadır.”*

*“Yollukları geç ödenmesi mali durumu zaten iyi olmayan müfettişleri ekonomik dar boğaza sokuyor.”*

*“Rehberlik ve teftiş çalışmalarına katılmaktan elimdeki soruşturmalara zaman ayırıp bitiremiyorum.”*

*Tablo 9. Soruşturma görevleri yürütülürken yaşanan diğer sorunlara ilişkin görüşler*

<b>Temalar</b>	<b>n</b>
Yol ücretleri ve diğer giderlerin zamanında ödenmemesi	4
Rehberlik ve teftiş çalışmalarının yürütülen soruşturmaları aksatması	3
Raporların inceleme değerlendirme komisyonunca iade edilmesi	2
Soruşturmalara verilen aranın soruşturma motivasyonunu azaltması	2

### **SONUÇ ve ÖNERİLER**

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yürütürken karşılaştıkları sorunlara ilişkin ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görev emirlerini alırken, soruşturma olurlarının nitelikli bir şekilde hazırlanmaması; anlatım bozuklukları yanında, ihbar ve şikâyet dilekçelerindeki içeriklerin olduğu gibi olurlara yansıtılması ve ilgili kanunlara aykırı dilekçelerin işleme konulması önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Görev alanlarının genişliği ve iş yükünün fazlalığından dolayı soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamaması; soruşturma dosyaları içerisinde evrak ve bilgi eksiklikleri; baskı gruplarının emir makamlarına ya da

müfettişlere müdahale etmeye çalışmaları, ifade sahiplerinin tam doğrulukla ifade vermemesi ve ifadesi alınacak şahıslara ulaşmada yaşanan güçlükler diğer bazı sorunlardır.

Evrakların incelenmesi, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi aşamasında, evrakların çokluğu nedeniyle incelemenin zaman alması yanında, bilgi belge ve kayıtlara ulaşmaktaki zorluklar dile getirilen sorunlardandır.

Mevzuatın eski olması yanında, çok sık değişmesi ve dağınık olması; mevzuatın yargı kararlarıyla çelişmesi, mevzuatta net olmayan ifadelerin kullanılması sorun olarak ifade edilen hususlardır.

Aynı soruşturma ile ilgili getirilen teklifler konusunda müfettişler arasında yorum farklılıkları yaşanması belirtilen bir diğer sorundur.

İlköğretim müfettişlerinin soruşturmasını yaptıkları insanlarla tekrar karşılaştıklarında iletişim kopukluklarının, ön yargıların oluşması ve nadiren de olsa tehditlerin alınması durumu yaşanmaktadır.

Yol ücretlerinin ve diğer giderlerin zamanında ödenmemesi; rehberlik ve teftiş çalışmalarının yürütülen soruşturmaları aksatması; soruşturmalara verilen araların motivasyonu ve aşinalığı azaltması dile getirilen diğer bazı sorunlardır.

Ulaşılan sonuçlara genel olarak bakıldığında, ilköğretim müfettişlerinin iş yüklerinin fazlalığı, zaman darlığı ön planda dile getirilmektedir. Bu nedenle, müfettişlerin alanlarında uzmanlaşmanın sağlanabilmesi ve iş yüklerinin azaltılabilmesi için, soruşturma ve rehberlik görevlerinin birbirinden ayrılarak, bu alanlarda müfettişlerin ayrı ayrı uzmanlaşmasının yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ulaşılan diğer sonuçlardan hareketle ilköğretim müfettişlerinin soruşturma görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları azaltabileceği öngörüsüyle ayrıca şu öneriler yapılmaktadır:

1-İlköğretim Müfettişleri Başkanlıklarında görevli büro personeli soruşturma olurlarındaki metinlerin yazımıyla ilgili hizmet içi eğitime alınmalıdırlar.

2-İhbar ve şikâyet dilekçelerinde suç teşkil eden ve etmeyen unsurlar ayrıştırılıp maddeleştirildikten sonra olurlar alınmalıdır.

3-3071 Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a aykırı olan dilekçeler işleme konulmamalı ve kamu yararı kavramı açıklığa kavuşturulmalıdır.

4-İllere, İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen sayıda müfettiş ataması yapılmalıdır.

5-Valilik tarafından ilköğretim müfettişlerine verilen kurum içi ve kurum dışı personel ile ilgili uzmanlık gerektiren soruşturmalara son verilmeli yada bu alanda uzmanlaşma çalışmalarına yer verilmelidir.

6-İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde zikredilen görev alanları ile ilgili süreklilik arz eden çalışma grupları oluşturulmalıdır.



7-Baskı gruplarının müdahalelerinin önüne geçebilmek için ilköğretim müfettişlerinin doğrudan merkez örgütüne bağlanarak, bölge düzeyinde örgütlenmesi sağlanmalıdır.

8-Hafta sonlarında ve diğer zamanlarda ifade alınabilecek uygun ortamlar oluşturulmalıdır.

9- Bilgi, belge ve kayıtlara ulaşmada olduğu kadar, ifadesi alınacak kişilere de ulaşmada yaşanan sıkıntıları azaltmak bakımından valilik, emniyet müdürlüğü, muhtarlık vb. kurumlarla işbirliğine ağırlık verilmelidir.

10- Mevzuatın çok sık değişmesi, dağınık olması veya yargı kararlarıyla çelişmesi gibi durumlardan kaynaklanan sorunlar örneklendirilerek raporlaştırılmalı ve bu sorunların üst kurumlara bildirilmesini kolaylaştıracak bir iletişim mekanizması geliştirilmelidir.

11-Eylem ile eylemin mevzuattaki karşılığı arasında isabetli ilişkinin kurulması ve disiplin mevzuatının cezayı öngören maddelerine göre getirilen tekliflerde eşitsizlikler yaşanması nedeniyle ceza mevzuatının ivedilikle gözden geçirilmesi gerekmektedir.

12. Disiplin mevzuatının cezayı öngören maddelerine göre getirilen tekliflere ilişkin müfettişler arasında yorum farklılıkları yaşanmaması için, hizmet içi eğitimler aracılığı ile müfettişlerin uzmanlaşmaları sağlanmalıdır.

13-Başka bakanlıklara bağlı kurumlarla yapılacak olan yazışmaların doğrudan yapılmasının sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

14-İlköğretim müfettişlerinin geçici görev yollukları ve harcırahlarının çalışma bölgelerine gitmeden önce nakit olarak ödenebilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

15-Soruşturmalar ile ilgili mesleki ve hukuki yeterlilikleri geliştirmeyi amaçlayan hizmet içi eğitimlere önem verilmelidir.

### KAYNAKÇA

- Aydın, M. (1982). *İlköğretim Müfettişlerinin Rol Algıları*. Ankara: Basılmamış Araştırma Raporu.
- Aydın, M. (1998). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Başar, H. (2000). *Eğitim Denetçisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Beyhan, A. (2008). "İlköğretim Müfettişlerini Disiplin Soruşturması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ank.Ün., Eğitim Bil.Enst. Ankara.
- Eroğlu, H. (1985). *İdare Hukuku*. Ankara: Olgaç Matbaası.
- Ersan, N. (1991). *İlköğretim Denetmenlerinin Beklenen Rol Davranışlarını Yerine Getirmede Kendilerini Yeterli Bulma Dereceleri ve Öğretimin Niteliği*. Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu 13-14 Eğitimde Nitelik Geliştirme. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Görgülü, Ş. (2000). "Bolu İli İlköğretim müfettişlerinin yürütmekte oldukları adli ve idari soruşturma görevlerini yapma yeterliklerine şahsen ne derece sahip olduklarına ilişkin görüşleri." Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Gün F. (1989). " İlköğretim denetçilerinin Soruşturma Rollerinin Rehberlik Rollerini Etkilemesi" Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- MEB (1968). *Adli ve İdari Soruşturma Rehberi*. Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB (2006). *İnceleme Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi*. Ank.: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yay.
- MEB (2007). *Disiplin Amirleri ve Muhakkikler İçin Soruşturma Rehberi*. Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.

- MEB (29.04.2008). *Disiplin Soruşturmalarında Tevhid*. Genelge No:2008/24. Sayı. B.08.0.TKB.0.02.01.00-/2845 [http://tkb.meb.gov.tr/Genelge/2008/2008\\_24.pdf](http://tkb.meb.gov.tr/Genelge/2008/2008_24.pdf) adresinden 11.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (20.06.1930). İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun. No: 1702, *Resmi Gazete*. Sayı.1532. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 21.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (19.06.1943). İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif Ve Cezalandırılmalarına ve Bu Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin Alacaklarına Dair Kanun. No: 4357, *Resmi Gazete*. Sayı.5308. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 19.12.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (18.06.1949). İl İdaresi Kanunu. No: 5442, *Resmi Gazete*. Sayı.7236. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 11.11. 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (24.06.1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. No: 1739, *Resmi Gazete*, Sayı.14574. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 11.12.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (24.10.1982). Disiplin Kurulları Ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelik. *Resmi Gazete*. Sayı.17848. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 20.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (09.11.1982). TC Anayasası. No: 2709, *Resmi Gazete*. Sayı.17863. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 11.01.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (10.11.1984). Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun. No: 3071, *Resmi Gazete*. Sayı.18572. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 30.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (3.6.1991). Millî Eğitim Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği. *Resmi Gazete*. Sayı.20890. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 11.11.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (12.05.1992). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun. No: 3797, *Resmi Gazete*. Sayı.21226. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 10.12.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (13.08.1999). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, *Resmi Gazete*. Sayı.23785. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 23.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (04.12.1999). Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun. No: 4483, *Resmi Gazete*. Sayı.23896. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 18.01.2010 tarihinde indirilmiştir.
- Resmi Gazete (17.12.2004). Ceza Muhakemesi Kanunu. No: 5271, *Resmi Gazete*. Sayı.25673. <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden 11.01.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Seçkin, N. (1978). “*Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlilikleri*.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Sorguç, B. (1992). *Adli Soruşturma:Memur Yargılama Yasası: Açıklamalı ve Uygulamalı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Söbü, A. (2005 ). “İlköğretim müfettişlerinin sorunları (IV. Hizmet Bölgesi Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Su, K. (1994). *Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yeri ve Önemi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi
- Taymaz, H.(2002). *Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Pegem-A yayıncılık.
- Tem-Sen, (2008). *MEB Teftiş Alt Sisteminin Yeniden Yapılanması*. Ankara: TEM-SEN Yay.
- Türk Dil Kurumu (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ünal, A.(2006). *Eğitim Kurumlarında Adli ve İdari Soruşturma*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.